

**Edukacja włączająca dzieci
z autyzmem i ZA
Rozwiązania prawne a praktyka
edukacyjna**

Jarocin, 5 września 2017

Prowadzący

dr Justyna Leszka

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Pedagogiczno- Artystyczny w Kaliszu

Dyrektor Ośrodka Diagnozy i Terapii
Fundacji „Nowa Nadzieja”

jleszka@wp.pl

606 66 44 47

Edukacja włączająca

Edukacja włączająca oparta jest na społecznym modelu postrzegania niepełnosprawności, który uznaje, iż przyczynami niepełnosprawności są między innymi tworzone przez społeczeństwo bariery: społeczne, ekonomiczne, prawne, organizacyjne. A zatem społeczeństwo jest odpowiedzialne za zmniejszenie skutków niepełnosprawności i włączenie tych osób do życia społecznego. Dla oświaty i dla szkół oznacza to zniesienie wszelkich barier mentalnych, psychologicznych, edukacyjnych, technicznych, organizacyjnych i architektonicznych, które uniemożliwiają bądź utrudniają uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi funkcjonowanie w szkole.

Edukacja włączająca

Dzieci są różne, a szkoła i system edukacji wymagają zmian, by sprostać ich indywidualnym potrzebom. Szacuje się (dane GUS), że w Polsce 18-20% całej populacji uczniowskiej to dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Do tej grupy z pewnością zaliczyć można uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, a także z dysleksją, nadpobudliwością, chorobami przewlekłymi oraz pochodzących ze środowisk marginalizowanych i zaniedbanych, jak również dzieci mniejszości narodowych i emigrantów.

Edukacja włączająca

Włączanie - to proces traktowania i zaspokajania różnorodnych potrzeb wszystkich uczniów poprzez zwiększanie ich uczestnictwa w nauce, kulturze i społeczności oraz redukcję wykluczenia z edukacji w ogóle, jak i w jej obrębie. Wymaga to zmian i modyfikacji treści, podejść, struktur i strategii sterowanych wspólną wizją obejmującą wszystkie dzieci oraz przekonaniem, że to system powszechnej oświaty jest odpowiedzialny za ich edukację. Edukacja włączająca podejmuje problem jak przekształcić system oświaty i środowisko uczenia się tak, by odpowiedzieć na zróżnicowanie uczniów. Jej celem jest zapewnienie by i nauczyciele i uczniowie czuli się dobrze z tą różnorodnością i traktowali ją raczej jako wyzwanie i wzbogacenie środowiska uczenia się, niż jako problem.

Czy jesteśmy gotowi do bycia w edukacji włączającej?

„Dziecko ma prawo być sobą. Ma prawo do popełniania błędów. Ma prawo do posiadania własnego zdania. **Ma prawo do szacunku.** Nie ma dzieci – są ludzie.” *J. Korczak*

Nieme (przykładowe) wyznaczniki szacunku w szkołach:

- Toalety
- Prawo do wyrażania uczuć/ nastrojów/ prywatności
- Prawo do komentarza

Edukacja włączająca

WYMAGA ZMIANY PRZEDE WSZYSTKIM ZE STRONY DOROSŁYCH
UCZESTNIKÓW PROCESU KSZTAŁCENIA

- Organy prowadzące (stworzenie warunków)
- Nauczyciele (zmiana mentalności)
- Rodzice (realna współpraca)

...są ludzie, którzy na każde rozwiązanie znajdą problem

Niepełnosprawność społeczna

- Autyzm
- Zespół Aspergera
- ADHD
- Zachowania opozycyjno – buntownicze
- Inne zaburzenia psychiczne
- Zaburzenia będące wynikiem błędów wychowawczych
- Uczniowie niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym

Kształcenie dzieci z autyzmem i ZA w świetle przepisów oświatowych

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Z dnia 28 sierpnia 2017 roku

Rozporządzenie zmieniające zapisy rozporządzenia W sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

ANALIZA ROZPORZĄDZENIA

Autyzm i ZA – istota niepełnosprawności

Trudności w komunikowaniu się i relacjach społecznych (w tym zachowania niepożądane) stanowią o istocie tej niepełnosprawności.

Zachowania trudne, brak odwzajemniania, zaburzenia komunikacji....
wynikają z niepełnosprawności, nie są zależne od woli dziecka.

Postrzeganie niepełnosprawności społecznej przez otoczenie

Proszę Pani,
Pani syn NIE
CHCE biegać!!

Dziecko z niepełnosprawnością społeczną w domu rodzinnym – syndrom słonia w salonie

Autyzm i ZA – istota niepełnosprawności

Stan obserwowany przez otoczenie

Komunikat wyrażany

- Nie jestem w stanie dłużej siedzieć w tym miejscu, bo hałas ciętego papieru i szum głosów mnie bolą; muszę szybko opuścić pomieszczenie...

Autyzm i ZA – istota niepełnosprawności

Stan obserwowany przez otoczenie

- To zadanie jest głupie!!

Komunikat wyrażany

- Nie rozumiem tego zadania. Boję się, że znowu nie będę umiał i będę ostatni...

Warunki powodzenia edukacji włączającej

- elastyczność, czyli uznanie, że dzieci uczą się w różnym tempie, a nauczyciele potrzebują umiejętności, aby w elastyczny sposób wspierać ich proces uczenia się;
- tworzenie właściwego klimatu w szkole i budowanie relacji,
- organizowanie odpowiedniego wsparcia uwzględniającego indywidualne potrzeby dzieci,
- elastyczne podejście do nauczania w zakresie treści programowych i metod pracy;
- zmiana w ocenianiu postępów ucznia w kierunku motywacji i wspierania jego rozwoju;
- budowanie partnerskich relacji z rodzicami;

Dziecko z autyzmem i Zespołem Aspergera – przewidywane trudności

- Ograniczona zdolność rozumienia, że różne osoby mogą odmiennie postrzegać obiekt lub przedmiot, osobę bądź zdarzenie;
- Nieumiejętność inicjowania i podtrzymywania kontaktu, wynikająca z nieświadomienia sobie potrzeb drugiej osoby;
- Brak dzielenia się informacjami, odczuciami, spostrzeżeniami – brak poczucia odrębności własnego stanu umysłu;
- Problemy w rozumieniu sytuacji społecznych i przewidywaniu zachowania innych ludzi
- Niestosowność w kontaktach społecznych, czynienie nietaktownych uwag

Dziecko z autyzmem i Zespołem Aspergera – przewidywane trudności

- Nierozumienie czym są intencje; nierozróżnianie czy coś stało się celowo czy przypadkiem;
- Ograniczone pojmowanie, że ktoś może posługiwać się manipulowaniem czy oszukiwaniem;
- Przedmiotowe traktowanie innych osób;
- Agresja, autoagresja lub tendencje ucieczkowe w sytuacjach społecznych;
- Trudności w uczestniczeniu w dialogu;

Dziecko z autyzmem i Zespołem Aspergera – przewidywane trudności

- Brak umiejętności formułowania informacji w sposób czytelny dla rozmówcy;
- Trudności powiązania kierunku patrzenia z wiedzą lub pragnieniem czegoś;
- Niewielka zdolność do rozumienia znaczenia wypowiedzi wprost przekraczających dosłowną treść;
- Niezdolność do dostrzegania pomyłek i nieporozumień podczas komunikowania się a także brak umiejętności ich korygowania

Analiza orzeczeń z PP

Orzeczenie jest tworzone w istniejącej rzeczywistości prawnej

Brak orzeczenia nie jest potwierdzeniem normy

Pracujemy z dzieckiem a nie z dokumentem opisującym problem

Interpretowanie treści orzeczenia dla potrzeb dziecka i jego rodziny

Konstruowanie IPETów

Indywidualny Program Edukacyjno – Terapeutyczny powinien być realnym wsparciem w pracy z dzieckiem.

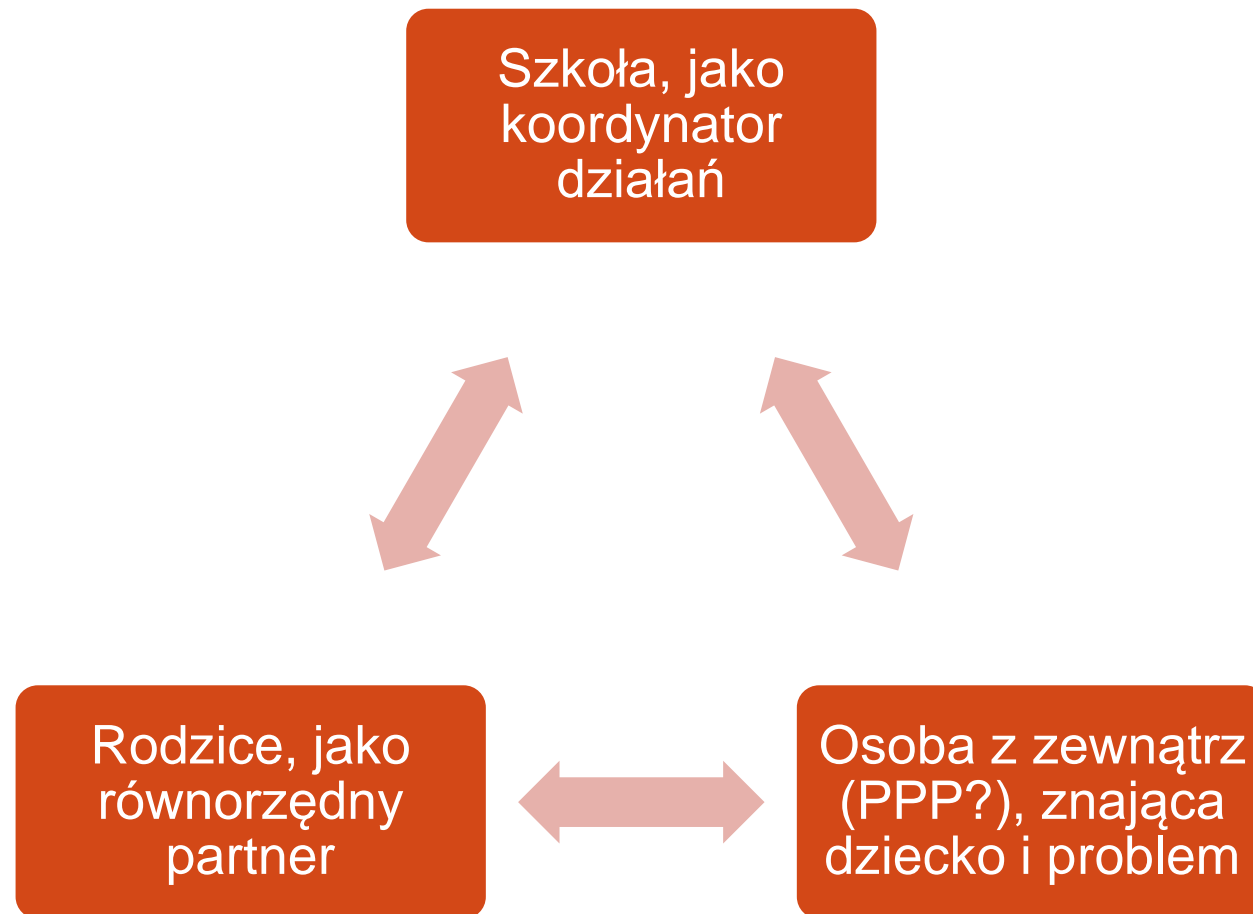
Powinien zawierać KONKRETNE wskazania, możliwe do zastosowania

Powinien być pisany na realny, dający się zaplanować okres czasu

Konkretyzacja zapisów IPETu

- Kształtowanie zachowań akceptowalnych społecznie
- Dostosowywanie wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości ucznia
- Uczeń zgłasza swoje potrzeby poprzez podniesienie ręki i zawsze wtedy uzyskuje uwagę nauczyciela
- Zadawanie mniejszej liczby lub krótszych zadań pisemnych; brak ocen za estetykę pisma

Model współpracy środowiska na rzecz optymalizacji sytuacji dziecka

Praktyczne rozwiązania, możliwe do zastosowania w szkole

Organizacyjne:

- nauczyciel wspomagający;
- ~~asystent nauczyciela;~~
- zmniejszenie liczby uczniów w klasie;
- pomoc nauczyciela;
- ~~nauczanie indywidualne w warunkach szkolnych~~
- zindywidualizowana ścieżka kształcenia
- tworzenie klas terapeutycznych (nie sprawdzone)
- nauczanie indywidualne w warunkach domowych (niezalecane)
- zaangażowanie zespołu klasowego do wspierania określonych sytuacji;

Praktyczne rozwiązania, możliwe do zastosowania w szkole

Mentalne

- Przyjęcie odpowiedzialności za sytuację w klasie (kierownik sytuacji);
- Poszukiwanie rozwiązań przy założeniu niemożności usunięcia ucznia z klasy;
- Realizacja w praktyce komunikacji włączającej;
- Zgłaszanie swoich (nauczyciela) potrzeb i trudności;
- Korzystanie ze wsparcia podmiotów zewnętrznych;

Dziękuję za uwagę